

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут філології
Кафедра китайської, корейської та японської філології

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ЯПОНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ ДО АСПІРАНТУРИ**

Затверджено на засіданні
Вченої ради Інституту філології
Протокол №9 від 23 квітня 2012 р.
Директор Інституту філології
проф. Семенюк Г.Ф.

Обговорено і затверджено на
засіданні кафедри китайської,
корейської та японської філології
28 березня 2012 р.
Протокол № 9

Укладачі:
к. філол. н., асист. Букрієнко А.О.
к.філол. н., доц. Комісаров К.Ю.

КИЇВ – 2012 р.

I ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступники до аспірантури повинні мати рівень мовної та лінгвістичної компетенції в межах повного курсу навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, орієнтуватися в питаннях загального мовознавства та літературознавства, теорії фахових мов та літератур. З метою контролю рівня сформованості лінгвістичної та мовної компетенції проводиться іспит.

Форма іспиту – усно-письмова. Екзаменаційний білет включає такі різновиди завдань:

1. Теоретичне питання з мовознавчої тематики.
2. Теоретичне питання з літературознавчої тематики.
3. Робота з текстовим матеріалом.

II Японська література

I. ПРАДАВНИЙ ПЕРІОД – 上代文学

1. Жанрова характеристика літератури прадавнього періоду Фольклорні та літературні твори дописемного періоду: обрядові пісні, молитвослови, міфи та легенди. Найдавніші письмові джерела: Історико-міфологічний літопис "Коджікі" (古事記) та "Аннали Японії" "日本書紀". Зібрання "Нотатки про землі та звичаї" "風土記". Найдавніша антологія "Ман'йошю" (万葉集) як збірка фольклорних та літературних віршованих творів усіх жанрів IV-VIII ст.

2. Міфи *шінва* (神話), легенди *денсецу* (伝説) та притчі *сецува* (説話). Міфи про створення світу та країни Ямато. Найдавніше зібрання буддійських притч "Японські легенди про надзвичайне" 日本靈異記".

3. Синтоїстські молитвослови та імператорські накази як літературні жанри. Основні чинники їх формування (такі як віра в душу слова тощо). "Зібрання молитвословів років Енгі" – "延喜式". Різновиди жанру молитвословів.

4. Прадавній фольклор. Первісні форми його існування: міфи та легенди, святкові, застільні та обрядові пісні, величальні речитативи, переключки хорів під час сезонних ігрищ тощо. Легенди про географічні назви у зібранні "Фудокі" (風土記).

5. Антологія "Ман'йошю" (万葉集). Формування суто японських поетичних антологій.

6. Японська китайськомовна література.

II. КЛАСИЧНА ЛІТЕРАТУРА 中古文学

1. Загальна характеристика періоду: історичний фон, формування японської поезії *вака* (和歌), ренесанс "жіночої" літератури та фольклору.

2. Китайськомовна література класичного періоду *камбун* (漢文). Розквіт япономовної поезії та занепад китайськомовної. Антологія "Кокіншю" (古今集) як неперевершений зразок класичної японської поезії, її структура та жанрові особливості. Інші антології *вака* цього періоду. Трактати з теорії *вака*.

3. Повісті *моногатарі* (物語). Первісне визначення жанру *моногатарі* як узагальненого найменування переповідок народних казок, легенд, притч, байок, анекдотів. Типи літературних *моногатарі*: повісті-композиції 作り物語, віршовані повісті 歌物語. "Такеторі-моногатарі" (竹取物語) – типовий представник повістей-композицій, його композиційні особливості. Найвідоміші зразки жанру віршованих повістей 歌物語, особливості їх композиції. "Генджі-моногатарі" (源氏物語) – всесвітню відомий шедевр

японської прози класичного періоду жанру великих повістей. Його композиційні та жанрові особливості.

4. Щоденники *ніккі* (日記). Есеї *дзуйхіцу* (隨筆). Щоденникова проза в Японії, її різновиди. "Тоса-ніккі" (土佐日記) "Макура – но сосі" (枕草子) – шедевр есеїстичної прози жанру *дзуйхіцу*.

5. Історичні повісті *рекіші-моногатарі* (歴史物語). Література жанру *сецува* (説話).

III. СЕРЕДНЬОВІЧНА ЛІТЕРАТУРА 中世文学

1. Загальна характеристика: народження нових літературних форм у зв'язку зі зміною домінуючого суспільного класу. Становлення жанрів: військових епопей *軍記*, ланцюгових віршів *ренга* (連歌), драматургічних жанрів *но* (能) та *кьоген* (狂言).

2. Поезія *вака* (和歌), ланцюгові вірші *ренга* (連歌). Особливості жанру *вака* в епоху середньовіччя. Антологія "Шін-кокін-вакашю" (新古今和歌集), особливості її поетики на відміну від класичної антології "Кокін-вакашю" (古今和歌集). Інші поетичні антології. Середньовічні трактати з теорії поезії. Ланцюгові вірші *ренга*. Закони композиції *поем-ренга*.

3. Військові епопеї *гункі* (軍記). Література епохи громадянських воєн, її носії. Повісті "Хейке-моногатарі" (平家物語), "Тайхейкі" (太平記), та інші, їх жанрові особливості.

6. Щоденники *ніккі* (日記), есеї *隨筆*. Середньовічні есеї як "література відлюдників". Неперевершені зразки цього жанру – "Записки з келії" (方丈記) та "Нотатки з нудьги" (徒然草), їх композиційні та жанрові особливості.

7. Японська середньовічна драматургія.

IV ЛІТЕРАТУРА ПІЗНЬОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ 近世文学

1. Загальна характеристика.

2. Простонародна література. Міські оповідання про наш прикрий світ – *укійо-дзоші* (浮世草子). Жанр *канадзоші* (仮名草子), його творці цього жанру. Комічні, релігійні та сентиментальні різновиди *укійо-дзоші*. Еротичність сюжетів та елементи реалізму в оповіданнях про наш прикрий світ. Іхара Сайкаку – співець кохання у жорстко регламентованому феодальному суспільстві. Його найвідоміші твори.

3. Жанр *джьорурі* (浄瑠璃), драматургічні жанри театру *кабукі* (歌舞伎), фольклор пізнього середньовіччя. Витоки жанру *джьорурі* у народнопісенній творчості, його різновиди: давні, співавторські. Видатний драматург Чікамацу Мондзаемон та його твори.

4. Поезія *хайкай* (俳諧). Витоки жанру *хайкай* та його виокремлення. Поетичні школи *хайкай*. Мацуо Башьо та збірки його тривіршів. Естетичні категорії тривірш, започатковані Башьо. Інші відомі автори жанру *хайку* (俳句): Бусон, Ісса та інші.

5 Відродження жанру *танка* (短歌).

V ЛІТЕРАТУРА НОВОЇ ДОБИ 現代・近代文学

1. Зародження нової японської літератури, Цубоучі Шьойо та Футабатеі Шімей. Політична белетристика, перекладна література, політичні утопії.

2. Зародження та розвиток нової поезії (*新体詩*). Розвиток японської поезії після Японо-китайської війни. Відродження традиційних поетичних жанрів.

3. Романтичний етап японської літератури епохи Мейджі. Одзакі Койо, Ямада Бімьо, Кода Робан.

4. Націоналістична реакція в Японії, її вплив на художню творчість. Діяльність Міяке Сецурей. Розважальна література: побутовий та історично-пригодницький роман.

5. Розвиток японської літератури після Другої світової війни. Кобо Абе, Кавабата Ясунарі, Ое Кендзабуро.

6. Сучасна японська література. Муракамі Харукі, Йошімото Банана.

III ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Білет №1

1. Фонетична структура сучасної японської мови.
2. Жанр *дзуйхіцу*, його місце у класичній літературі Японії.
3. Переклад тексту. Граматичний аналіз виділених речень.

IV СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аністратенко Л.С., Бондаренко І.П. Японські поети: Біографічний словник. — К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011.
2. Аністратенко Л.С., Бондаренко І.П. Словник японських літературознавчих термінів. — К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012.
3. Антологія японської класичної поезії. Танка, ренга (VIII-XV ст.) / Передм., пер. з яп., комент. І.П. Бондаренка. — К., 2004. — 912.
4. Антологія японської поезії. Хайку XVII-XX ст. / Передм., пер. з яп., комент. І.П. Бондаренка. — К.: Дніпро, 2002.
5. Басё. Стихи. - М., 1985.
6. Букрієнко А.О. Втілення архетипних тем матері-землі та ритуального жертвоприношення/ініціації у прозі Міядзава Кендзі // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Серія "Східні мови та літератури". — К., 2004.
7. Времена года. Из современной поэзии классических жанров. - М., 1980.
8. Горегляд В.Н. Японская литература VIII-XII вв. - СПб., 1997.
9. Екеку — классическая японская драма. — М., 1970.
10. Збірка старих і нових японських пісень («Кокін-вака-сю») / (Пер. з яп., передм. та коментарі І. Бондаренка). — К.: Факт, 2006.
11. Исе Моногатари - М., 1979.
12. Ихара Сайкаку. Избранное. - М., 1974.
13. Ихара Сайкаку. Новеллы. - М., 1981.
14. Кенко Хоси. Записки от скуки. - М., 1970.
15. Кин Дональд. Японская литература XIII-XIX столетий. - М., 1978.
16. Классическая проза Дальнего Востока (Библиограф. Всемирн. лит.). -М., 1976.
17. Кобаяси Исса. Стихи й проза. — СПб., 1996.
18. Конрад Н.И. Японская литература в образцах и очерках. - М., 1991.
19. Конрад Н.И. Японская литература. - М., 1974.
20. Краткая история литературы Японии. - Л., 1975.
21. Манйосю: Збірка міриад листків (друга половина VIII ст.): [Поезія] (3 япон. пер. Іван Бондаренко) // Всесвіт. — 2004. - №3/4. — С.3-8.
22. Маньесю. - М., 1971.-Т. 1-3.
23. Мир по-японски. - СПб., 2000.
24. Мифология древнего мира. - М., 1977.
25. Місяць над Фудзі. - К., 1971.
26. Мондзаэмон Тикамацу. Драмы. - М., 1963.
27. Мурасаки Сикибу. Повесть о Гэндзи. - СПб., 2001.
28. Мурасаки Сикибу. Повесть о Гэндзи: В 4 кн. - М., 1993.
29. Нидзе. Непрошенная повесть. — М., 1986.
30. Норито Семмё -М., 1991.
31. Ночная песня погонщика Есаку из Тамба. - М., 1989.
32. Повесть о доме Тайра. - М., 1982.
33. Повесть о прекрасной Отикубо. Старинные японские повести. -М., 1988.

34. Садзанами Сандзин. Сказання о древней Японии. - СПб., 2000.
35. Сайге. Горная хижина - М., 1979.
36. Сарасина никки. - СПб., 1999.
37. Сей сенагон. Записки у изголовья. - М., 1975.
38. Сказание о Ёсицуне. — М., 1974.
39. Современная японская новелла. 1945-1978. - М., 1980.
40. Тикамацу Мондзасмон. Драматические поэмы. — М., 1968.
41. Японська література: Хрестоматія. Том I (VII-XIII ст.) / Упорядники: Бондаренко І.П., Осадча Ю.В. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010.
42. Японська література: Хрестоматія. Том II (XIV-XIX ст.) / Упорядник: Бондаренко І.П. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011.
- Японська література: Хрестоматія. Том III (XIX-XX ст.) / Упорядники: Бондаренко І.П., Осадча Ю.В. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012.